

1959 Paavola

Huomioita Norjan liberalisoinnista sekä
laivanrakennus- ja merenkulun säännöstelystä.

Matkakertomus
S. Paavola.

S u o m e n P a n k i n J o h t o k u n n a l l e .

Esitän kiitokseni Johtokunnalle minulle myönnetystä stipendistä opintomatkaani varten Norjaan. Matkan aikana oli minulla tilaisuus tutustua Norges Bankin pääkonttorin ja haarakonttorien toimintaan.

STATEN SUOMEN VALTIO

Huomioita Norjan liberalisoinnista.

Norjan voimassa olevat valuutansäännöstelyä koskevat määräykset sisältyvät heinäkuun 14 päivänä 1950 annettuun lakiin. Sen mukaisesti on Norjan ja ulkomaiden välinen maksuliikenne sallittua ainoastaan Norges Bank'in suostumuksella. Ulkomaankauppaa säännöstelevät määräykset on antanut Kauppaministeriö, joka myös valvoo niiden noudattamista. Kauppaan liittyvää maksuliikettä valvoo valtiopankki.

Norjan liityttyä O E E C:n jäseneksi sisältyi velvollisuuksiin myös m.m. jäsenmaiden välisen ulkomaankaupan vapauttaminen säännöstelystä järjestön antamien ohjeprosenttien mukaan, samoin kuin helpotusten myöntäminen immateriaalisten maksujen siirtämisessä. Tämä onkin aikaansaanut useita lievennyksiä ulkomaankauppaa ja valuutansäännöstelyä koskeviin määräyksiin.

Tarkastettaessa ensiksi O E E C:n vaikutusta pankin toimialaan kuuluvan valuutansäännöstelyn lieventämisessä voidaan todeta, että Norges Bank on myöntänyt liikepankeille, vakuutusyhtiöille, varustamoille, osakemeklareille, patenttitoimistoille ja matkatoimistoille oikeuden pitää valuuttatilejä. Tilinhaltijat voivat, ennakolta alistamatta anomuksia valtiopankille, suorittaa maksuja kullekin ammattiryhmälle erikseen annettujen ohjeiden puitteissa.

Eräänlaisena näkymättömänä liberalisointina voidaan pitää sitä, että niissäkin tapauksissa, jolloin maksuanomus määräysten

mukaan edelleen on alistettava valtiopankille, on anomus sisäisen käytännön mukaisesti aina hyväksytty.

Tämänlaatuisista maksuista mainittakoon esimerkkeinä pääoman siirto, joka 15.8.1957 alkaen on ollut täysin vapaata Tanskaan ja Englantiin, sekä samasta päivästä lähtien Nkr 50.000:- asti vapaata U S A:han ja Canadaan ja Nkr 10.000:- asti muihin O E E C maihin. Ulkomaalaisten Norjassa hankkimat palkkasäästöt saadaan siirtää kotimaahan Nkr 70.000:- asti vuodessa. Ulkolaisien omistamien obligatioiden erääntyessä saadaan lunastushinta siirtää kotimaahan määrästä riippumatta. Norjasta siirtolaiseksi lähtenyt, jollaiseksi katsotaan vähintään neljä vuotta U S A:ssa ja Canadassa tai kaksi vuotta muussa maassa asunut, saa siirtää koko omaisuutensa uuteen kotimaahansa. Perintösaatava saadaan siirtää U S A:han, Canadaan, Englantiin ja Tanskaan määrästä riippumatta, mutta on liikepankeilla oikeus alistamatta anomusta hyväksyä siirto ainoastaan Nkr. 25.000:- määrään saakka. Muihin EPU maihin hyväksytään siirrettäväksi perintöjä ainoastaan Nkr 70.000:-.

Myös royaltimaksujen siirto O E E C maihin ja U S A:han on periaatteessa liberalisoitu, mutta anomus on ennen toiminnan aloittamista kuitenkin tehtävä Norges Bank'ille. Myöhemmät maksut voidaan annetun yleisluvan perusteella suorittaa suoraan liikepankeissa. Vaikka anomus onkin toimintaa aloitettaessa toimitettava valtiopankille, ei tehdyn sopimuksen arvosteluun edullisuudesta tai epäedullisuudesta ryhdytä, vaan on ennakkohyväksymisen tarkoituksena ainoastaan saada tieto odotettavissa olevista valuuttamenoista myöhempiä valuuttabudjetteja varten.

Tärkeimmän osuuden liberalisoinnissa muodostaa ulkomaankaupan vapauttaminen.

Tuonnista on edelleen osa lisenssipakon alaista, mutta vapaalistalla siitä oli vuoden 1958 vaihteessa 81 %.

Kauppaministeriö antoi uudet määräykset vapaalistalla olevien tarvikkeiden tuonnista ja maksamisesta 10.12.1958. Samalla se vahvisti luettelon tavaranimikkeistä, jotka edelleen ovat lisenssipakon alaisia. Ellei tavaranimikettä ole mainittu e.m. luettelossa, on sen tuonti ja maksaminen vapaata tavaramäärästä riippumatta.

Tuontimaat on Kauppaministeriön päätöksessä jaoiteltu kahteen ryhmään, bilateraalsiin ja konvertible maihin. Konvertible alue käsittää sen mukaan kaikki muut maat paitsi Brasilian, Bulgarian, Israelin, Jugoslavian, Puolan, Romanian, Neuvostoliiton, Espanjan, Tsekkoslovakian, Unkarin ja Itä-Saksan ja saadaan niihin tuonnista aiheutuva maksu suorittaa missä siirtokelpoisessa valuutassa tahansa, kun taas bilateraalisella alueella oleviin ainoastaan Norjan ja asianomaisen maan maksusopimuksen puitteissa. Mainittakoon kuitenkin, että Kreikkaan ja Turkkiin hyväksytään maksut edelleen ainoastaan clearingitse yllämainitusta huolimatta. Ellei maksua voida näin toimittaa, ei tavaraa saada tuoda maahan vapaalistamääräysten puitteissa, vaan sille on hankittava tuontilisenssi asianmukaisessa järjestyksessä.

Tuontikauppaa koskevan valvonnan hoitavat toisaalta tulliviranomaiset, jotka kontrolloivat, ettei tavara ole lisenssipakon alaista, ja toisaalta liikepankit, jotka maksuun tarvittavaa valuuttaa myydessään huolehtivat siitä, että bilateraaliselta alueelta tapahtuva tuonti maksetaan oikeassa valuutassa.

Tuoja on velvollinen esittämään sekä tulliviranomaisille että liikepankille alkuperäisen tuontilaskun, josta on käytävä selville ostomaa, sekä kaksin kappalein laatimaan painettua lomaketta käyttäen selvityksen, josta käy ilmi tuonnin yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot myyjästä, laskun päivämäärästä, tavaralajista, hinnasta y.m. sekä sen laillisesti allekirjoittamaan (omistaja tai prokura). Tulliviranomainen ja liikepankki vertaavat ilmoituksen kauppalaskuun sekä toimittavat kumpikin oman kappaleensa tarkistamastaan ilmoituksesta allekirjoituksellaan varustettuna Norges Bank'iin, jossa verrataan tullausten ja maksuerien yhtäpitävyys.

Milloin tuonnista joudutaan maksamaan ennakkosuorituksia, on liikepankki oikeutettu valuutan myyntiin ainoastaan lopullista kauppalaskua vastaan, jolloin on myös esitettävä selvitys ennakkomaksusopimuksesta samoinkuin ostajan antama vakuutus tavaran toimittamisesta maahan viimeistään kuukauden kuluessa maksupäivästä. Vakuutus toimitetaan yhdessä valuutan myynti-ilmoituksen kanssa Norges Bank'iin.

Viennin osalta annettiin uudet määräykset 15.2.1959. Niiden mukaisesti jakautuvat vientiartikkelit kolmeen ryhmään: ensiksikin lisenssipakon alaisiin, josta Kauppaministeriö samalla laati yksityiskohtaisen luettelon, toiseksi tarvikkeisiin, joiden vientiin lisenssi automaattisesti myönnetään ja kolmanneksi vapaalistalla olevaan vientitavaraan. Viimeksimainittuja saadaan viedä vain maihin, joista ministeriö on tehnyt tarkan luettelon, mikä käsittää n.s. itäblokin ja muutamia harvoja maita, kuten esim. Espanjaa lukuunottamatta koko muun maailman. Lisäksi on maksun tapah-

duttava kuuden kuukauden kuluessa siirtokelpoisella valuutalla. Poikkeuksen tästä tekevät kuitenkin Kreikka ja Turkki, joista maksu voidaan suorittaa clearingitse.

Kompensatiokauppoja, vientiä korjaus-, jalostus- y.m.s. tarkoituksessa ei vapaalistamääräysten pohjalla voida tehdä, vaan on niissä tapauksissa hankittava vientilisenssi asianmukaisessa järjestyksessä ja on huomattava, ettei sitä tällöin myönnetä automaattisesti.

Viennin valvontaa hoitavat tulliviranomaiset, joille viejä on velvollinen laatimaan vienti-ilmoituksen, mistä käy selville ostaja, tavaramäärä ja sen arvo sekä laskutettu valuuttamäärä. Lisäksi on viejän annettava vakuutus, että tavaraerä maksetaan kuuden kuukauden aikana.

Maksun saavuttua on viejä velvollinen esittämään laatimansa vienti-ilmoituslomakkeen ja kauppalaskun liikepankille, jonka velvollisuutena myös on verrata, että asiakirjat ovat yhtäpitävät toistensa kanssa ja merkitä mainitulle lomakkeelle saatu suoritus. Liikepankin on välittömästi maksun tapahduttua toimitettava lomake Norges Bank'ille, paitsi milloin maksu tapahtuu vähittäin, vasta sen jälkeen kun täysi suoritus on saatu.

Viejät ovat edelleen valuuttatuloihinsa nähden luovutusvelvollisia. Vaikka lisenssivapaa vienti voi tapahtua enintään kuuden kuukauden maksuajalla, on edelleen voimassa määräys, joka velvoittaa viejän perimään maksun toimittamastaan viennistä heti kun se sovittujen kauppaehtojen mukaan erääntyy ja välittömästi luovuttamaan saamansa valuutan Norges Bank'in käyttöön.

Laivanrakennus- ja merenkulun säännöstely.

Tarkastettaessa merenkulkuelinkeinon säännöstelyä joudutaan samalla seuraamaan toimenpiteitä, joilla pankki on ohjannut Norjan kauppalaivaston lisäämistä ja uudistamista sodanjälkeisenä aikana, sillä laivauudishankintojen maksujen järjestely ja valvonta muodostavat pääosan säännöstelytoiminnasta.

Vaikka alusten hankintaa tai myyntiä koskevat anomukset käsitellään kauppaministeriössä, on niitä koskevat päätökset tehty alusvaluuttaneuvoston antamien lausuntojen mukaisina. Kun pankin merenkulkuryhmä on mainitussa neuvostossa edustettuna, on pankki täten voinut vaikuttaa päätösten sisältöön.

Kauppaministeriön päätöksestä on jäljennös toimitettu pankin merenkulkuryhmälle, jossa näiden perusteella on laadittu kortisto, mistä käy selville kunkin aluksen rakennusaika ja -paikka, maksuohjelma rakennusaikana sekä myöhempien luottojen tarkka maksujärjestys suorituksineen. Kortisto on ainoa viranomaisten laivauudishankinnoista pitämä ja se katsotaan asiaa koskevaksi keskusrekisteriksi.

Sodan aiheuttamien laivatappioiden korvaaminen sekä vanhentuneen tonniston uusiminen on vaatinut huomattavia valuuttamääriä. Esimerkiksi v. 1958 suoritettiin uudishankintojen maksuina ulkomaille 2.330 milj. Nkr. Viranomaiset tekivätkin jo varhaisessa vaiheessa sodan jälkeen johtopäätökset, etteivät maan valuuttavarat kestä niin voimakasta kauppatonniston uusimista kuin varustajat vaativat ja laivaston kilpailukyvyn säilyminen edellytti.

Tämän johdosta pyrittiin mahdollisimman suuressa määrin käyttämään laivauudishankintojen rahoittamisessa ulkomaisia luottoja, jotka varustajat velvoitettiin itse hankkimaan. Tuontilisenssiä ei anojalle myönnetty, ellei voitu esittää, että maksuja varten tarpeellinen ulkomainen luotto oli anojalla käytettävissä ja luoton maksuohjelma sellainen, ettei rakennusaikana jouduttu lyhennyksiä suorittamaan. Vielä aluksen luovuttamisen jälkeen piti maksuajan olla niin pitkä, että normaalin rahtitason vallitessa voitiin olettaa aluksen nettotuloillaan kykenevän hoitamaan sekä luottoa koskevat korot että lyhennysmaksut. Yleensä pidettiin minimivaatimuksena viiden vuoden maksuaikaa aluksen luovutuksesta laskettuna. Ulkomailta hankittuun luottoon rinnastettiin lisenssejä myönnettäessä ne tapaukset, jolloin varustamo oli saanut korvauksen aikaisemman aluksensa kokonaishäviöstä tai saanut kauppahinnan ulkomaille myymästään vanhasta aluksesta.

O E E C:n liberalisointiohjelmien mukaisesti on kuivalasti-alusten uudishankinnat asetettu Norjassa vapaalistalle. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että varustamot voivat vapaasti solmia niitä koskevia hankintasopimuksia, vaan on sopimukset edelleen alistettava kauppaministeriön hyväksyttäväksi. Sopimuksia, joissa maksuohjelma on tiukempi kuin 50 % rakennusaikana, josta 10 % sopimusta allekirjoitettaessa, 10 % tarvikeleveranssin päättyessä, 10 % kölinlaskun, 10 % kylkien valmistumisen ja 10 % vesillelaskun tapahtuessa sekä loppuerä 50 % luovutuksen tapahtuessa, ei hyväksytä. Säännönmukainen telakoiden vaatima maksujärjestys (kutyyymi) on 5 ^x 20 %. Milloin telakka ei suostu edellämainittuun maksuohjelmaan, on varustamo velvollinen hankkimaan erotusta vastaavan luoton ulkomailta.

Erikoisaluksiin (tankki-, malmi- ja matkustajalaivat) samoin kuin "second hand" kuivalastilaivoihin nähden on edelleen voimassa määräykset hankintaan tarvittavan valuutan itse hankkimisesta, kuitenkin niin, että vain "second hand" kuivalastialusten hankinnassa voidaan käyttää myös varoja, jotka on saatu toisen aluksen ulkomaille mynnistä tai korvaukseksi aluksen kokonaishäviöstä.

Sopimusvapauden laajentuessa lisääntyivät ulkomaisille telakoille tehdyt tilaukset huomattavasti. Vuoden 1959 alkaessa laskettiin rakenteilla olevan aluksia, jotka erääntyvät maksettaviksi kuluvana vuonna tai myöhemmin, noin 7.500 milj. Nkr arvosta. Ennakkomaksuja niistä oli suoritettu noin 430 milj. Nkr. Sen lisäksi oli maksamatta olevia kiinnelainoja jo vastaanotettujen alusten osalta noin 2.430 milj. Nkr.

Laivahankintojen osuus maan koko tuonnista oli vuonna 1939 10 %, vuonna 1951 14,4 %, 1952 10,5 %, 1953 13,6 %, 1954 17,4 %, 1955 18,7 %, 1956 18,5 % ja vuonna 1957 17,2 %.

Rajoittaakseen uudishankintojen määrää ulkomailta päätti Stortinget helmikuussa 1955, että uudishankinnasta johtuvista maksuista on suoritettava veroluontoinen maksu valtiokassalle. Päätös on vuosittain uusittu valtiopäivillä vähäisin muutoksin ja on edelleen voimassa siten, että sopimusveroa on suoritettava jokaisesta ulkolaiselle telakalle tapahtuvasta termiinimaksusta, mikäli sopimus on tehty lyhyemmän ajan kuluessa kuin kalenterivuosi maksupäivästä taaksepäin lukien ja koskee yli 2.500 bruttorekisteritonin alusta. Näin ollen varustamo joutuu maksamaan sopimusveroa 1.9.1959 suorittamastaan termiinimaksusta, mikäli sopimus on tehty 1.9.1958-31.8.1959 välisenä aikana.

Veromaksua ei kanneta, milloin maksu katetaan toisen aluksen kauppahinnalla tai kokonaishäviöstä saadulla korvauksella tahi ulkomaisella valuuttalainalla, joka ei eräänny vuoden kuluessa hankintasopimuksesta. On luonnollista, että määräys koskee vain kuivalastilaivojen uudishankintoja, koska muihin nähden on edelleen voimassa valuutan itsehankinta pakko.

Edellämainittu sopimusvero yhdessä kotimaisen pitkäaikaisen luoton vaikean saannin kanssa on johtanut siihen, että myös kuivalastilaivojen uudishankinnat on pääasiassa rahoitettu ulkomaisin luotoin.

Varustamoja ei ole velvoitettu siirtämään hankkimiaan ulkomaisia luottoja Norjaan, vaan on niitä sallittu nostaa sitä mukaa kuin maksut ovat erääntyneet. Poikkeuksen ovat tehneet U S A:sta saadut dollariluotot, jotka riippuen Norjan asemasta E P U:ssa on toisinaan määrätty luovutettavaksi Norges Bank'in käyttöön. Milloin näin on menetelty, on varustamoille valuutasta suoritettu normaalia korkeampi kurssi samoinkuin luovuttu m.m. pankin proviisioista sekä agiosta dollarioston ja E P U -valuutan myynnin osalta.

Laivahankintaa koskevat maksuanomukset käsitellään Norges Bank'issa ja hyväksytään ainoastaan milloin ne ovat täysin lisenssiehtojen mukaiset. Sama koskee myös luottoerien maksuja jo luovutetuista aluksista. Milloin varustamot suorittavat lyhennysmaksuja itse rahteina hankkimillaan valuutoilla, tarkistetaan heidän kuukausittain tekemistään ilmoituksista, että suoritukset ovat tarkoin ehtojen mukaiset. Mikäli maksuerä olisi suoritettu liian ai-

kaisin tai liian suurena, velvoitetaan varustamo seuraavan termiinimaksun yhteydessä palaamaan alkuperäiseen maksuohjelmaan.

Pankille tehdyn valuutta-anomuksen hyväksymisen sekä rahtivaluutalla suoritettun maksun jälkitarkastuksen yhteydessä tarkistetaan myös, onko maksusta suoritettava sopimusvero.

Vaikka varustamot ovat joutuneet hankkimaan pääosan laivahankintoihin tarvittavasta luotosta itse ulkomailta, on laivaston uusiminen ja lisäys tapahtunut varsin nopeasti. Esimerkiksi vuoden 1958 aikana oli laivaston nettolisäys noin 1.025.000 dwt ja sen koko määrän ylittäessä tämän vuoden alussa 10 milj. dwt. Merenkulku on kuitenkin rahtituloillaan ja vanhan kauppatonniston myynnillä voinut rahoittaa uudishankinnat. Esimerkiksi vuonna 1957 maksettiin laivahankinnoista 1.566 milj. Nkr ja vuonna 1958 2.330 milj. Nkr. Vastaavasti olivat rahtitulot 3.375 milj. Nkr ja 2.700 milj. Nkr sekä kauppatonniston myynnistä saadut valuutat 432 milj. Nkr ja 180 milj. Nkr.

Kauppatonniston kilpailukykyisyydestä johtuen oli norjalaisia kauppalaaluksia riisuttuna vuoden 1959 vaihteessa ainoastaan noin 500.000 dwt eli 6,7 % koko laivastosta, mikä määrä huomattavasti alittaa yleisen tason, sillä koko maailman kauppatonnistosta oli riisuttuna vastaavana aikana 9,6 %.

Rahti-indeksi oli vuoden 1959 vaihteessa 78 hakurahtauksen ja 63,6 aikarahtausten osalta, kesä- joulukuun keskirahteja vuodelta 1947 merkittäessä 100:lla. Rahtitason jatkuva heikkeneminen ei päässyt täysimääräisenä vaikuttamaan Norjan valuuttatuloihin, sillä suuri osa tonnistosta toimi edelleen aikaisempien pitkäaikaisten rahtaus sopimusten nojalla tai oli linjaliikenteessä, jossa rahti-

vaihtelut eivät ole nopeita ja jyrkkiä. Kuitenkin vähenivät rahtitulot vuonna 1958 noin 20 %:lla huolimatta kauppatonniston noin 12 % lisäyksestä.

Laivahankintojen maksuohjelman valvontaa varten varustamot ovat velvolliset kerran vuodessa lähettämään Norges Bank'iin selvityksen avoimna olevista laivauudishankinnoistaan. Siitä on käytävä selville edellisen vuoden aikana tapahtuneet suoritukset samoin kuin varustamon tiedossa olevat seuraavan vuoden aikana erääntyvät maksut erääntymisaikoihin. Näin saatu materiaali verrataan pankin hallussa olevaan keskusrekisteriin ja samalla kalkyloidaan laivahankintoihin seuraavana vuonna välttämätön valuutantarve.

Ulkomaisen tonniston käyttöä rajoittavaa rahtaussäännöstelyä ei Norjassa ole, vaan on jokainen maassa asuva oikeutettu rahtimaan ilman mitään viranomaisilta hankittua lupaa sopivaksi katsomansa aluksen käyttöönsä. Rahdin maksuun tarvittavan valuutan voi liikepankki, alistamatta asiaa Norges Bank'ille, myydä tositteita vastaan. Minkäänlaista jälkitarkastusta, tilastoimista lukuunottamatta, ei Norges Bank'issa suoriteta.

Norjalaisen tonniston rahtaus ulkolaisen lukuun saa myös tapahtua ilman ennakolta pyydettävää lupaa edellytyksellä, että rahti kokonaisuudessaan suoritetaan vapaassa valuutassa tai että kuljetus tapahtuu Norjan ja sellaisen maan välillä, jonka kanssa maalla on clearingsopimus (Bulgaria, Kreikka, Israel, Puola, Romania, Neuvostoliitto, Espanja, Tsekkoslovakia, Itä-Saksa, Unkari, Brasilia, Jugoslavia ja Turkki), jolloin rahti myös voidaan suorittaa clearingitse. Mikäli norjalainen alus haluttaisiin rahdata yllälueteltujen maiden valuutalla muita matkoja varten, on rahtaus

alistettava Norges Bank'in hyväksyttäväksi. Mainitunlaisia anoksia on viime vuosina esiintynyt hyvin harvoin, ja on niitä hyväksytty ainoastaan poikkeustapauksissa.

Valuutanluovutusvelvollisuus koskee myös merenkulkua. On kuitenkin katsottu tarpeelliseksi oikeuttaa varustamot pitämään valuuttatilejä sekä norjalaisissa että ulkomaisissa pankeissa. Näiltä tileiltä voidaan, alistamatta asiaa ennakolta Norges Bank'in ratkaistavaksi, suorittaa normaaleja juoksevia laivamenoja. Korjauskustannuksiin, jotka ylittävät Nkr 150.000:--, on kuitenkin saatava Norges Bank'in hyväksyminen. Periaatteessa on oikeus valuuttojen tileilläpitämiseen rajoitettu kolmen kuukauden normaaleja, odotettavissa olevia kuluja varten tarpeelliseen määrään. Siitä yli menevät erät on luovutettava pankin käyttöön. Esimerkiksi vuoden 1959 vaihteessa oli varustamojen valuuttatileillä eri valuuttoja noin Nkr 610 milj. arvosta.

Varustamot ovat velvolliset kuukausittain ilmoittamaan erikseen painettua lomaketta käyttäen kaikki edellisen kalenterikuukauden aikana tapahtuneet tilimuutokset. Samanlainen ilmoitus on tehtävä myös sellaisista valuuttatransaktioista, jotka ovat tapahtuneet pankkien välityksellä. Näiden ilmoitusten perusteella seurataan kunkin varustamon valuuttasaldojen muutoksia ja tilastoidaan muutoksen maksuaiheittain. Mitään tositteita ei pankille selvitysten yhteydessä tarvitse lähettää.

Muunlaista merenkulun säännöstelytoimintaa ei Norjassa ole.

Kun valuutansäännöstelylaki antaa oikeuden milloin tahansa vaatia esitettäväksi pankille tehtyä ilmoitusta koskevat tositteet, samoinkuin tarkastaa varustamon kirjanpito, katsotaan tietoisuuden

tästä ennakolta estävänä olevan riittävä pakote laivanvarustajain rehellisen ilmoitus- ja luovutusvelvollisuuden täyttämiseen. Laivaston suuruus ja laivanvarustajain lukuisuus (noin 400) vaikuttavatkin sen, ettei tarkkailuorganisaatiota kohtuuttomasti laajentamalla yksityiskohtaisempaan valvontaan voida ryhtyä. Ilmoituksen mukaan ei edes varustamojen tilien tarkastukseen tähän mennessä ole kertaakaan ryhdytty.

Helsinki, 7.10.1959.

S. Saaval